ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ހުކުމްނާމާ

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2019/HC-A/265
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އަބްދުލްސައްތާރު ޢަލީ، ގ. ސާބިރާ މަންޒިލް / މާލެ
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** އަބްދުއްލަޠީފް، ދަފްތަރު ނަންބަރު 3407/ މާލެ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ބިމާއި އިމާރާތްތައް ކުއްޔަށް ދިނުމާބެހޭ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
އިސްފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫން
ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޙަމީދު

ނިންމި ތާރީޚް: 17 ރަމަޟާން 1442 / 29 އެޕްރީލް 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ނިޔާކުރެވުނު ތާރީޚު: 24 ރަމަޟާން 1440

29 މޭ 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 3435/Cv-C/2018
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ޤާޟީ: ރައިޝާ ހާރޫން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 01 އޮގަސްޓް 2018
- ނިމުނު ތާރީޚް: 01 އޭޕްރީލް 2019

- **ފަނޑިޔާރުން އެއްބަސްވި ރައުޔު:** މި ރައުޔަކީ އިސްތިއުނާފު ބެލި ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] އާއި ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ [illegible] [illegible] ރައުޔެވެ.

މައްސަލައިގެ [illegible]

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3435/Cv-C/2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ދިވެހިރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A152913)ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

   މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 3407، [illegible] (ދިވެހިރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A063185) އެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] މައްސަލަ

2. [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3435/Cv-C/2018 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4 [illegible] [illegible] [illegible] 3407/ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 90،500/-ރ (ނުވަދިހަހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތް

3. އެޤަޟިއްޔާ ބައްލަވައި ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމުގައި،

> "[illegible] ހުށަހެޅި ކަންކަން ބެލުމުގައި، [illegible] ދަޢުވާކުރާ
> ޢަބްދުއްސައްތާރު ޢަލީ އާއި ދަޢުވާލިބޭ ޢަބްދުއްރަޙީމުގެ [illegible] 67 [illegible]
> ކުރީގެ ގޮތުގައި ދަޢުވާކުރާ ޢަބްދުއްސައްތާރު ޢަލީއަށް -/100،500ރ. (އެއްލައްކަ
> ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،
>
> އެ ފައިސާ ދަޢުވާކުރާ ޢަބްދުއްސައްތާރު ޢަލީއަށް [illegible] [illegible] [illegible] 01
> އެޕްރީލް 2019 އިން ފެށިގެން 07 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސިވިލްކޯޓަށް
> ދައްކަން ދަޢުވާލިބޭ ޢަބްދުއްރަޙީމަށް އަންގައި،
>
> ދަޢުވާލިބޭ ޢަބްދުއްރަޙީމުގެ [illegible] [illegible] ދަޢުވާކުރާ
> ޢަބްދުއްސައްތާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
> [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،
> [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible] [illegible] އެޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ސަބަބުތައް

4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3435/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ދެކޮޅަށް ދ. [illegible] ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާ [illegible] ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible]؛

4.1 ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު) 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-C/02 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުޞޫލަށް ފުރިހަމައަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރައްވާ، އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެފައިވާކަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާ ހުކުމް ކުރައްވާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

4.2 އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] މާއްދާތަކާ އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިއަކު [illegible] އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވޭނެ ސަބަބުތައް ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ އާންމު އުޞޫލުތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/283 ޤަޟިއްޔާ ފަދަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރައްވައި، އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅުއްވާ ހުކުމް ކުރައްވާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް

5. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މި ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3435/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓާއި، އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ގ. [illegible] [illegible] އަލީގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ގުޅިގެން ދެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަންތައްތައް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

6. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 5ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)[1] ގައި

"މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނެފައިވާ މަތިން، ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ކޮންމެ މީހަކީ، ޝައްކުން ބޭރުން ސާބިތުވާހާ ހިނދަކު ކުށެއްނުކުރާ މީހެކެވެ."

ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ އަމާޒުގެ (1) ގައި

"މައްސަލައިގައި ހުކުމްކުރެވޭނީ ހެކިން ސާބިތުން"

ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 މައްސަލައިގެ ފާހަގަކުރެވުނު

ނުކުތާތަކުގެ (ނ) ގައި

"އާންމު އުސޫލުގެ ގޮތުގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި، ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ (onus probandi) އުފުލަނީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއްކަމާއި، މި ގޮތުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަކީ ހަމައެކަނި ދައުލަތް ކަމުން އެ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ހެކިތަކުން ދައުލަތުގެ ދަޢުވާ ޝައްކުން ބޭރުން ސާބިތުވާންޖެހޭކަމާއި، އެ ފަރާތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއްކަމާއި، އެއްބަސްވެފައި ނުވާ ދައުލަތުގެ ދަޢުވާއާއި ދެކޮޅަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން "ދިފާޢު" (plea) ހުށަހެޅުމަށްފަހު ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ އެ 'ދިފާޢު' ކުރާ ފަރާތަށް އެނބުރި ނުދާނެއެވެ."

ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާގެ (ނ) ގައި "ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ދައުލަތުގެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ހެކިތަކުން، މި ގޮތަށް ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ އުފުލުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ދަޢުވާ ޝައްކުން ބޭރުން ސާބިތުވާންޖެހޭކަމާއި، ދައުލަތުގެ ދަޢުވާއާ ދެކޮޅަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ދިފާޢަކީ މަންތިޤީ ގޮތުން ހުކުމްކުރެވޭ ފަދަ ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ އުފުލާ ހެކިން ދައުލަތުގެ ދަޢުވާ ބާތިލުކުރެވޭނެ ފަދަކަމާއި، އަދި ހަމަ އެ ގޮތުން އެ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހުކުމްކުރެވޭ ހެކިތަކުން ނުވަތަ ދިފާޢު ހުށަހަޅާ މީހާގެ އިޢުތިރާފުން ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ އެ ފަރާތުގެ ދަޢުވާގެ ޝައްކުން ބޭރުން ސާބިތުވާންޖެހޭކަމާއި، ތުހުމަތު ދިމާ ކުރެއްވުން

---

[1] މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ބުނެފައިވާގޮތުން، ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ކޮންމެ މީހަކީ، ޝައްކުން ބޭރުން ސާބިތުވާހާ ހިނދަކު ކުށެއްނުކުރާ މީހެކެވެ.

[illegible]"

[illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

7. [illegible] މި މައްސަލައަށް [illegible]، [illegible] ޝަރީޢަތުން މި މައްސަލަ [illegible] 25 ޖޫން 2014 ގައި [illegible] 2013ވަނަ އަހަރުން [illegible]. [illegible] މި މައްސަލައިގެ [illegible] 2013 [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] 16 ސެޕްޓެމްބަރު 2013 ގައި [illegible]. [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] 01 އޮގަސްޓު 2018 ގައި [illegible]

ކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ނުވާކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއާއި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2010/SC-A/02 ގަޟިއްޔާގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 3435/Cv-C/2018 ގަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވާކަމަށް ބަލަން ޖެހޭ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަން އެނގެއެވެ.

8. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2017/HC-A/283 ގަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ)[2] ގައި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގައި ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއާ ގުޅޭ [illegible] [illegible] މާއްދާތަކަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ޖަދުވަލުގައި [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި އެއްބަސްވުމުގެ ޖަދުވަލު [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] އެ ގަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. މި ނުކުތާގެ 7 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން ކުރި ދައުލަތުން މަސައްކަތް ކުރައްވާފައިވާކަމާއި، ކުރި ނުދެއްކިކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެ ކުރި [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި އެ ކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ނުވެއެވެ. މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލަގެ ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

---

[2] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2017/HC-A/283 ގަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ) "... އަދި މި [illegible] [illegible] cosideration [illegible]"

9. މިހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3435/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޢަބްދުއްސައްތާރު ޢަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމުން ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ވަކި ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް އަހުރެން ފެނެމެވެ.

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހެ، މިސްލު ބަޙުޘުކުރުމުން ސަބަބުތަކަށްޓަކައި އެގޮތުގެ މަތިން ކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3435/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޢަބްދުއްސައްތާރު ޢަލީ (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A152913)ގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެ ޤަޟިއްޔާ ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތުމުން މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

އިސްވެރިފަނޑިޔާރު ރައޫފް އިބްރާހީމް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ހަމީދު